

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsacega mesca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gl. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XX.

V Ljubljani 1. vinotoka 1867.

List 28.

Vošilo mladini

k novemu šolskemu letu.

S tem mescem se začenja šolsko novo leto. Ker je lepa navada, da si o novem letu drug drugemu srečno novo leto vošimo, sem sklenil tudi jaz tebi, učenec! ne-ktore vošila izročiti; sprejmi jih z dobro voljo, ti bodo jako hasnovite.

Pervo ti vošim močno podporo vsake doveršenosti, katero imenuje sv. Avguštin steber keršanske popolnamosti, namreč ponižnot v vsem obnašanji in djanji. Marsikaj sem že vidil, pa bolj zopernega malo, kakor je ošaben mladenec. Čem večje in slavnije poslopje hočeš zidati, tem globokeje moraš kopati, da bo terdneje stalo; kolikor popolnši hočeš biti, toliko bolj se moraš poniževati, in če imaš tudi večjo popolnost mimo drugih, vender ne povzdiguje druge čez samega sebe. Tako si zidaš stalno poslopje na skaloviti podlagi. Nočem razlagati, da ponižnost se tudi v hramu Najsvetejšega razodeva, kjer se napihnjenost dostikrat tako véde, da ne veš, če imaš katoličana ali pa turka pred seboj — brez molitvenika, z obešenima rokama, s kuštrasto glavo, štorlasto stojé med naj svetejšimi deli sv. maše, brez naj manjšega znamenja keršanstva. Taki ošaben mladenec je že sojen po besedah: „Kdor bo mene pred ljudmi zatajil itd.“

Drugo ti iz serca vošim naj višjo lepoto, ktere pa ni brez nedolžnosti in čistosti. O kako lepo ti pristuje ta cvetica, mladenec! Ko bi se tudi vsi ljudje čudili tvoji zunanji lepoti, se vsi angeli grozé, ako znotraj nisi lep. Beži pred slednjo nečisto sapico, bodi skerbni v govorjenji in obnašanji! Ako je stanovanje, ktero si si za to leto oskerbel, tvoji čistosti nevarno, raji ga zapusti, kajti: „Ni ga dražjega zaklada mimo čistosti, ona naredi iz človeka angelja“ (Sv. Bern).

Tretje ti vošim močno orožje, ktero je molitev. S tem orožjem ti bo mogoče iskre nečistega ognja gasciti in vsaktero skušnjavo premagovati. Mladeneč brez molitvenosti je drevo brez zelenja in sadnega berstja. Molečemu apostelju je Gospod pomoč obljubil, rekši: „Sufficit tibi gratia mea.“ — Samemu v se nezaupnemu je zmago napovedal: „Virtus in infirmitate perficitur.“ — Postavi pred se zerkalo, ki si ga kupi pri sv. Alojziju, in ogleduj se v njem.

Hudo je človeku, kadar se opeče, — včasi se mu gerde lise potlej poznajo vse žive dni, včasi pa še umerje, ker se opekline ne dajo sceliti. Vošim ti torej, da bi ne prišel med ogenj, med koprive, med bodeče in goreče ternje, to je, med zanikarno družino, spačene tovarše, okužene ljudi, da bi ne zahajal v nevarne pivnice, kjer bi sčasoma pogorelo vse lepo duhovno premoženje, ktereга ti je napravila tvoja dobra mati sv.

cerkev, in ki ti ga je skerbno varovala in množila tvoja natorna mati. Ogibaj se torej slabih priložnost in razuzdanih veselje. Nikar si ne domišljuj, da zamore svet dati kako večjo srečo in radost kakor pa je zadovoljno serce pa mirna vest, ki ima v čednosti svoj studenec. — „Slabo tovarštvo skazi dobre nravi; in kdor se smole dotakne, se osmoli.“ (Sir. 13, 1.)

Vošim, da bi se čedno olikal, pa da se med zaklade tvoje olike ne zaležejo osé, seršeni, močeradi, paljki in škorpjoni. Upam da me uneš? Ne čitaj torej slabih knjig in nevarnih časnikov, ker ni ga hujšega sovražnika kreposti, kakor so kužljive knjige, katere poželjivost budé, čiste serca s strupom napajajo, um omrežijo z dvomi, s kužnimi nauki, serce ohladi za čednost, in dostikrat naj boljšega mladenca spremené v malika ostudnih strast in v doveršenega nejevernika. Taki mladenec bi bil stokrat srečniši, ko bi bil šel v rovté goveda past takrat, ko so ga peljali v šolo.

Uči se pa sam po veroznanskem nauku in po svoji vesti ločiti, kaj je prav in dobro in kaj zapeljivo, ker spisi z naj boljšim namenom dostikrat niso brez strupa in vse zlagoma in skorej nevedoma bravca omamijo in okužijo.

Prav potrebna reč, ki ti jo dalje vošim, je neka prelepa lastnost čbelice in mravlje, ki se ji pravi pridnost. Veliko nekdanjih šolcev na zadnje ne vé ne na desno ne na levo, ker niso bili dosti pridni in ne dosti modri, ter se jih poslednjič ljudje bojé v nadaljni nauk ali pa v službo vzeti.

Naj lepši čas našega življenja mine s čudovito urnostjo in kes zavoljo zamujenega časa je največkrat prepózen. Zato te prosim, prijatelj, dobro gospoduj s časom, ki ti je odsojen; imej vedno s čim opraviti, kar bo koristilo tebi in bližnjemu. Nikar ne rekaj, „ne vem, kaj bi počel?“ Delo vselej najdeš, če ga le hočeš! Eno naj lepših opravil o praznih urah je kratko pa silo prijetno popotvanje pred Najsvetejšega. Veliko učencev v Ljubljani in drugod ima k temu vsak dan lepo priliko. Dolgočasno posedanje po „Zvezdi“ in drugih sprehajališih ni prav nič vredno. „Roka močnih bo gospodovala; lena pa bo davek dajala.“ (Preg. 10. 24.) „Lenoba je mati vsih pregréh.“

Poslednje vošilo je v besedah: „Hrast se omaja in hrib, zvestoba Slovincu ne gane.“ — zvestoba do Boga, vere, širji in ožji domovine, ali stanovitnost. „Kdor bo stanoviten do konca, bo zveličan.“ Zveličan pa menda sleherni želi biti, torej glej sleherni, da bodeš stanoviten.

To ti je kratko vošilo, in če ti bo življenja vodilo, te zagotovim, da boš imel saj prvi red pri poslednji šolski skušnji, kakor tudi pri vesoljni poskušnji za večno življenje.

Fr. M—c.

Učiteljski zbor na Dunaju.

Svoje dni so žabe hotle kralja imeti, kakor ajdovska basen pripoveduje. Kar pače z neba panj v lužo; žabe se prestrašijo in poskrijejo. Panj v luži leži, žabe pomaljšajo glave in ga ogledujejo. Strah poneha, po njem skačejo in se z njim šali. Daj nam družega kralja! moledvajo regulje proti nebu. Pride pa močvirna tica čaplja na visocih nogah in z ostrim kljunom žabe stiska. Britko se revice pritožujejo, ali bog jim pravi: Dobrega, kralja niste hotle, imejte pa hudega!

Kaj pa ima učiteljski zbor opraviti s to basnijo iz luže? Poterpitate malo. 5. 6. in 7. t. m. so bili zbrani na Dunaju učitelji ljudskih šol iz vseh krajev naše carevine. Kaj in o čem se bodo posvetovali, je bilo poprej po časnikih povedano, namreč:

1. Ali je ljudska šola v Avstriji taka, kakor bi imela biti, in ako ni, kako naj se predrugači?

2. Kaj morejo učitelji sami iz sebe storiti za povzdigo ljudske šole?

Zbralo se je bilo blizu 2000 udov učiteljskega stanu v veliki dvorani c. k. redute; za pervosednika je bil izvoljen ravnatelj Bobies z Dunaja; podpredsednika in zapisovavci so bili večidel Dunajčanje. Kaj in kako so tukaj govorili in svetovali, naj bolj to priča, da so te učitelje dunajski liberalni listi enoglasno hvalili za njih djanje. Da bo pa zbor tako in ne drugač sklepal, je vsak lahko previdil, kdor se količkaj peč z dunajskim časništvom. Dunajski listi so spridili velik del ljudstva in ljudskih učiteljev na Dunaju takó, da tudi učitelji mislijo, da so učeni in svobodoljubni, ako govoré zoper cerkev in duhovščino. To sovraštvo je omamilo večino zbora; govorniki, ki so upali druge misli biti, niso mogli k besedi priti, in zmešnjava, ktera se je dan pred velikim zborom tako očitno pokazala med učitelji, da nobeden prav za prav ni mogel vediti, kaj je bilo sklenjeno, je vladala vse tri dni zborovanja. Kaj pa da, to vse nič ne dé; to se učenikom vse pregleda, da so le tako plesali, kakor so jim godli dunajski „liberalci“, ki zvonec nosijo. —

1. Ali je ljudska šola takošna, kakor bi imela biti, na to vprašanje je večina odmajevavno odgovorila, in kateri, mislite, so vzroki, da ljudska šola ni dobra? Vsak bo menda rekel: Ljudska šola je v Avstriji po več krajih še le iz novejših časov, ni se še med ljudstvom ukoreninila, ljudstvo ima še mnoge pomislke zoper njo, ni ga pravega zaupanja do šole; učiteljstvo v nji potrebuje v marsikterem oziru več nprave izreje in obnaše; po nekterih krajih revščina, po družih gorati kraji ali tovarne opovirajo otroke, da ne hodijo redno v šolo. — O, to ni tako! Poslušajte: Ljudska šola v Avstriji ne napreduje, ker ni svobodna, zdihuje v verskih verigah; učitelji se izreajo za konsistorije,* ne pa za ljudsko izobraženje! — Eni so še celo rekli, da naj se keršanski nauk v šoli nikar ne uči, in še več drugih takih neslanosti.

Naj poprej moramo reči, da dunajski učitelji nimajo pravice govoriti v imenu učenikov celega cesarstva, in ker je taki terorizem (nasilstvo) vladal, bi bili učitelji, ki niso bili njih misel, prav storili, ko bi bili zoper tako ravnanje protest podali, prah s čevljev otresli in iz Dunaja šli. — Tega pa menda niso storili, ker tacega govorjenja niso pričakovali, ali zbora niso hotli motiti, ali so bili pri obilnem številu dobro izurjenih nasprotnikov, ki so vedili kaj da hočejo, preveč osupnjeni in omamljeni. — Če vlada res hoče vediti, kaj učitelji mislijo in kaj deželam koristi, naj zbere učitelje posamez-

nih kronovin, ti ji bodo podali bolj resničen obraz svojih dežel, kakor pa zavoljo slabe vere razglašeni Dunajčanje.

Ker so učitelji ukrenili, da ljudska šola ni takošna kakor bi imela biti, in da je duhovščina tega kriva, so zaverгли s tem osnovo ljudske šole in podpredsednik, državni poslanec in ravnatelj Hermann je povedal zbranim učiteljem, da je izdelal načert za ljudsko šolo, in da ta načert pride potem v posvet na državnem zboru.

Učiteljem je dopadel ta načert, in berž ko ne, že eni komaj čakajo, da bi se stara osnova overgla in nova vpeljala.

Kaj pa obsega ta šolska postava?

1. §. pravi, da država zagotavlja šoli samostalnost v dosego njenih namenov. Šolske oblastnije so: ministertvo uka, v vsaki deželi deželni šolski svet, okrajni šolski svet, in po soseskah šolski odbori. Sostava deželnega in okrajnega svetovavstva šolskega je naj več v državni oblasti, v šolskem odboru po srenjah so pa 1. župan, 2. duhoven tistega kraja, 3. učitelj in 4. srenječanje. Ko bi se država, srenja in cerkev res vselej vzajemno podpirale in enih misel bile, in ko bi ne bilo raznih jezikov po Avstriji, bi taka postava ne bila nevarna. Kakšne nasledke pa zamore imeti v sedanjih okolnostih, vsak sam lahko sodi. Učenik bi se sicer otresel tako imenovanega duhovskega jarma, ali goditi bi se mu utegnilo kakor judom po Salamonovi smerti pod Roboam-om. Menda, tovarši, nimate tako kratkega spomina? — Ponemčevanju, kteremu smo od leta 1848 po nekoliko odšli, bi se zopet odperle široke vrata itd.

Komu je Kristus zapovedal: „Učite vse narode?“ Ali ne apostelnom in njih naslednikom? Po tem povelji božjega Zveličarja so apostelni učili jude in nevernike, omikane Greke in Rimljane, divjim narodom so le oni prižigali luč sv. evangelija in omike. Kerščanska vera je nevedne ljudstva podučila, omikala in izobrazila. Sedaj pa lastni otroci svojo mater zaničujejo in ji očitajo, da jih hoče zmirom za roke voditi, da so že odrastli, da ne potrebujejo cerkvenih varhov! Kam se pride pa brez cerkvene vodbe, kaže ravno uni učiteljski zbor. — Pa to še ni vse. „Hudobnež pravi, ni ga Boga.“ In kdor samopašno živi, bi res naj raji pekel in nebesa utajil, puhlo modrovanje, puhlo učenost brez Boga pa namesto Boga postavil, — tisto meseno modrost namreč, ki sovraži cerkev, čednost in zlasti duhovstvo, ki uči pokoršino do cerkve in zapoved Božjih. —

Sedanja ljudska šola v Avstriji je sicer bolj državna kakor cerkvena naprava;* pa država jo je cerkvi izročila, in bolj marljivo ko se duhovni s šolo pečajo, bolj napreduje šola ne le v verskem, ampak tudi v drugih naukih. Vprašam vas vender, ali bi kmetje pošiljali otroke v šolo, ko bi zvedili, da fajmošter ne mara za šolo, ko bi kaplan otroke posebej podučeval v keršanskem nauku; le počejte učence že zdaj, koliko jih imate, kedar mine prva spoved in prvo sv. Obhajilo? Ali ne pošiljajo marveč starši otrok v šolo zato, ker duhovstvo ljudi o raznih prilikah za šolo drami in budi? — Pa se ugovarja: Sej bo tudi po novi postavi duhoven v šoli keršanski nauk učil; šola le ne bo njegovi samovoljnosti izročena. — Res da tudi v prihodnje ne bo nihče branil, duhovnemu v šolo hoditi in otrokom bukvic ali še kaj družega kupovati; duhoven pa uči keršanski nauk v cerkvi in je Bogu odgovoren za svojo faro; če bi se tedaj namerilo, da bi šolski gospod podiral s svojim zgledom, kar duhoven na prižnici in v spovednici uči, in učenik bi ne maral za dobro besedo; kdo bo duhovnemu zameril, ako bo svaril farmane

*) Kdo ne misli tukaj na dečka, ki se je keršanskega nauka učil za kateheta?

*) Farna šola je sicer cerkvena naprava, pa cerkev je pred vsem skerbela za verski nauk, z drugimi nauki se ni povsod pečala.

pred učenikovo osebo, ki je pa tesno s šolo sklenjena (drugač si ne more pomagati, šolmošter ni več njegov podložin).

Zdaj pa še nekaj. Pregovor pravi: „Krajač naredi gospoda; petica dá ime sloveče; delo se plačuje po vrednosti?“ Če to obrnemo na učiteljevo plačo, njegovo delo ni toliko plačano kakor delo beričev ali pisarjev. Ali pustimo to; moje pero tudi tega ne bo zboljšalo. Hotel sem le reči, da bi učitelj po deželi ne mogel izhajati, ko bi ga ne preživil mežnar in organist. — Šolmoštri na Dunaju so pa rekli, da nočejo več mežnarji in organisti biti, da jim fajmošter ne bo zapovedoval. — Pokoršina, kaj pa da, težko dé napihnjnim gospodičem. Tudi bi bili radi malo bolj „komot.“ Toda kmetje, vedno z večimi davki obkladani na vse strani, ne bodo meni nič tebi nič novih mežnarij zidali in cerkovnikom nove bire izgovarjali; država pa tudi še ni ponudila učiteljem odškodnine za zgubo, ktera bi jih zadela s tem odpadkom. Tedaj moramo pač reči, učitelji niso pomislili, kaj sklepajo.

Diesterweg sam pravi, da učitelj ni samostojin v šoli, on je navezan na starše, ki mu otroke pošiljajo; starši se morajo prepričati, kaj da se otroci v šoli učé. — To skerb pa izročujejo gg. duhovnom, in kmetje so zadovoljni s šolo, če vidijo, da so tudi gg. duhovni zadovoljni z naukom in sploh z učenikom. Če tedaj okrajni duhoven ne bo več šolski ogleda, učenik zavoljo tega ne bo samostojen; namesti učenega in priljudnega gospoda bi dobil toliko nevednih ogledov, kolikor je srenjčanov (in koliko muhastih in svojeglavih vmés!), ali pa bi bil prisiljen, duhovnika prositi za svet in moralno pomoč, in tako se zopet njemu podvreči.

Iz tega, kar sem tukaj povedal, vsak lahko spozna, da je prav naravno, da je cerkvi skerb izročena za šolo. Učenje narodov tedaj je božja naredba in v prvi versti cerkvi izročena in ker cerkev za šolo skerbi in jo v časnem in dušnem oziru podpira, in ker ga ni na deželi drugega šolskega ogleda. Omenil sem dalje, da bi si učitelji javalne kaj pomagali, ko bi prišli neomejeno pod državno oblast. Povedal sem tudi, da bi to bilo javalne katoliški veri v prid, narodu pa gotovo na škodo. Modri ne gleda, kaj ljudje govoré, ampak prevdarja njih djajnja in potem jih sodi, sedanost primerja s preteklim časom, in tako presojuje sedanost in se odločuje za prihodnost. Tako delajmo tudi mi, in ne bomo tako brezmiselno terdili, kar bomo druge slišali terditi, in sladkim besedam se ne bomo dali premotiti. — Učiteljski zbor bo javalne kaj zboljšal ali v šoli pre naredil, zanimiv pa je kakor znamenje časa, in glasno bučeča tromba za državo in cerkev.

M. Močnik.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. V saboto, 28. t. m. zjutraj ob 8, so milostljivi knez in škof v mestni farni cerkvi sv. Jakopa na novo ozališani veliki, dosihmal le blagoslovljeni altar med navadnimi cerkvenimi obredi posvetili, in tam nekervavo daritev opravili.

V nedeljo potem o pol devetih so bili tudi presv. zakramenti iz podružnice sv. Florijana v farno cerkev preneseni v slovesnem sprevodu, pri katerem je igrala vojaška topničarska godba. Potem je bila zahvalna pesem in slovesni blagoslov s sv. Rešnjim Telesom v obnovljeni cerkvi. Pri slovesni veliki maši so povzdigovali svečanost čitalniški in drugi pevci in pevke. G. stolni zakristan Heidrih pa so prvi z nove prižnice vernim oznanovali besedo Božjo po besedah kraljevega preroka: „Gospod, ljubim lepoto Tvoje hiše.“ — Prelepo ozališana cerkev glasno pričuje, kako skerbiljivi so cerkveni predstojniki in kako z ljubeznijo vdani pa tudi da-

režljivi so verniki svoji farni cerkvi. (Ena sama dobrotna pa neznana roka je pri darovanji po keršanskem nauku podelila 50 gold.)

—k.

— Za gg. bogoslovce in duhovne. Marsikdo je že bral življenje prezmožnega Alojzija Mesmerja, bogoslovskega učenika v Briksnu (rojen leta 1822 na Tirolskem, umrl 1857 v Albani pri Rimu), ali če ga ni bral in kaj o njem slišal, je vredno da se zdaj popeča za to. Posebno mično življenje je pisal prof. Vombank v 2 zvezkih po njegovem lastnem dnevniku, pismih itd. in na svitlo ga je dal znani gospod dr. J. K. Mitterutzner ll. 1860 in —62. Izdajatelj privoši branje zlasti zmožnim gimnazijalcem in bogoslovcem, ker napredvanje družih tudi bravca zbuja. Mesmer je bil vsestransko olikan mladeneč, estetika, pesniški duh, globoki pogledi v človeško dušo in obširni bistri pregledi ter zedinovavni posnetki mnogoterih véd in človeških prizadevanj so prednosti v njegovih spisih. Zapustil je bil veliko rokopisov, ki so bili zlagoma na svitlo dajani in se zdaj morejo dobiti (tudi po znižani ceni, zlasti za bogoslovce). Ti-le so: „Lebensbild,“ zgorej imenovani življenjepis (oba zvezka 1860–62 s sliko Mesmerja za 70 kr.), „Erklärung des Johannes-Evangeliums 1860“ (2 gl., za bogoslovce 1 gl.); „des Kolosser-Briefes 1863“ (54 kr., sicer 36 kr.); „des Jakobus-Briefes 1863“ (40 kr., sicer 27 kr.); „des Briefes an di Galater 1862“ (80 kr., sicer 53 kr.); „des ersten Corinther Briefes 1862“ (1 gold. 75 kr., sicer 1 gold. 50 kr.). Vse te razlage je dal na svitlo slavno znani profesor gosp. dr. J. K. Mitterutzner v Briksnu in zamorejo se dobiti po bukvarjih, ali pa naravnost od imenovanega gosp. (gegen Postnachnahme). V prid napredovanja v marljivi delavnosti, oliki in učnosti je želeti, da bi se Mesmerjevi spisi med Slovenci razširili. Sej, kar je iz Tirolskega, je več del vse dobro in pošteno; in ker smo s Tirolci vred v politiki enaki terpini in metle, s kterimi pometajo veri in Avstrii sovražljivi „liberalci“ in časnikarji, torej se spodobi, da se tudi zmiraj bolj spoznavamo in med seboj občujemo. Glejmo, da bomo močni, zakaj kmali utegnemo potrebni biti Avstrii, ko bo spoznala, kam bi jo peljalo „mühlfeldovanje.“ Ako je komu bolj priročno, mu utegne tudi vredništvo Dan. posredovati k dosegu kterega si bodi omenjenih del.

— Ljubljanski župan dr. E. H. Kosta je na višji povelje svojo delavnost začasno v druge roke dal, da izteče obravnava zavoljo znanega undanjega nepokoja. Magistratno vodbo je prevzel c. kr. okrajni predstojnik gosp. J. Pajk, predsedstvo v srenjskem svetovavstvu pa gosp. podžupan.

Iz Šentvida. Ponosno imenujejo fare možé, ki so se v njih rodili, prejeli sv. kerst, potem pa vverstili se med pastirje sv. cerkve; čim več mašnikov naštetih more kaka fara, tim bolje slovi po celi deželi. Šploh pa je znano, da v tem oziru presega vse druge Šentvid pri Ljubljani, kjer ne mine leto, da bi ne bila ena, dve, tudi tri nove maše. Letos zopet je pripeljala šentviška fara cerkvi že tri služabnike, tri pastirje ovčicam odrešenim z Jezusovo kervjo. Angelsko nedeljo je oznanoval grom možnarjev in priterkavanje lepoglasnih šentviških zvonov daljnim in bližnjim slovesnost, ktero vsih narodov slovenski naj lepše obhaja. Že od daleč te je vabila močno domača zastava, vihrajoča z visocega zvonika; pridši v vas vidiš pred cerkvijo krasno okinčane mlaje, dva srednja naj višja nosita slavolok s pomenljivimi besedami: „Naj daritev svete nove maše — Zbriše pri Bogu dolgove naše!“ Mili čuti pretresejo serce, ko prebereš te besede; grešniku podajajo zeleno vejico miru, ktero doseže vsak, kdor s terdnim zaupanjem po nji seže; bogoljubnim dušam pa pomnožujejo upanje, vžigajo ljubezen, tako da se vse njih misli in želje stope v hrepe-

nenji po Jezusu. Streljaj od cerkve stoji Kraljičeva hiša, dom novomašnikov; prav lepo, za tako slovesnost kaj dostojno jo je okinčal podobar Kunavar; enako ozaljšal je tudi prostor pred cerkvijo. Na mnogih okusno olepšanih mlajih stojé v vence vpleteni pozdravi iz pesem slavnega pesnika in skladatelja Blaža Potočnika, župnika šentviškega, kakor: „Novomašnik, bod' pozdravljen! — Od Boga si nam poslan; — Kjer boš v svoji službi hodil; Bog Ti svojo srečo daj!“ — Belo-modro-rudeče zastave z mlajev ferfolé in vibrajo z oken. Srednja mlaja se odlikujeta od družih po velikosti in lepoti; dva angeljca stoječa na njih deržita tribarveni slavlolik. Kratke besede: „Glejte sreče, ko med nami novomašnik dans stoji!“ živo izrekajo, kar čutijo vsi priyatli in znanci novomašnikov. Ura je deset, zvonovi zabučé, možnarji se oglasé, tu in tam čuješ polglasne besede: Zdaj, zdaj pridejo. Pokaže se ti versta postavnih možakov, poštenih žén in ovenčanih devic, za njimi novomašnik sam, pred njim v. č. duhovščina, zadej oče, mati, brat in sestré. Vdanost bereš mu na licu, vsim svatom radostno veselje, staršem pa spolnjene naj serčnejši želje. Radujta se! zdaj gre v cerkev, s katero se je zaročil, zdaj bo imel pervikrat v rokah Njega, kterege je angelj Gabriel le oznanoval prečisti Devici. Danes nastopi svoj novi stan, težaven pa blaživen njemu in vsim vernim; danes se bo pervikrat ustopil kot služabnik Božji med neskončno Pravico in svetne nepopolnamosti, daroval bo Bogu Boga-človeka. Zravnavati visočine, doline napolnovati, kazati pot svetosti, bode njegovo opravilo do konca dni; Bog mu daj svojo milost, da bo imel sodnji dan krog sebe neštevilno čedo, ktero ima rešiti s svojim trudom in molitvijo, naj bližje pa da bi mu stali mili starši, ljubi bratje in sestre! — Ko procesija cerkev doseže, jo pozdravi godba, na deželi kaj nenavadnega, zapojó pevci in pevke lepi pozdrav novomašniku, kar so prav dobro izveršili. Po ganljivem nagovoru v. č. g. St. Prijatla Šentkatarinskega obhajala se je slovesna služba Božja. Po maši smo se posedli okoli mize, veselili se, kakor se veseli Slovenec v domačem krogu sredi bratov in sester! Radost pa so povzdigovali posebno pevci ljubljanski dijaki in domače pevke; da brez zdravic tudi ni bilo, čimu bi še to pravil?

Iz Novega mesta. (Nekoliko o Matiju Kastelcu, iz letnika frančiškanskega samostana v Novem mestu.) Matija Kastelec, rojen l. 1620 v Kleniku na Notranjskem, je umerl kot korar v Novem mestu l. 1688. Njegovo truplo počiva v frančiškanski cerkvi, in ker je bil tudi samostanu dobrotnik, omeni samostanski letopisec tole o njem:

„To leto (1688) je umerl v. čast. g. Matija Kastelz, novomeški korar in beneficiat sv. roženkranca. Bil je velik dobrotnik samostanu in med drugim, kar je znana, je poskerbel sreberno svetilnico pri velikem oltarju, zidal obok in zvonik nove cerkve *), in zidanje je kot izversten arhitekt sam vodil. Mož je bil častitljiv, ljubljén od vsih; umerl je poln zaslug in je pokopan v naši cerkvi na evangelijski strani altarja čistega spočetja D. M. pod plošo, ki ima tale nekoliko čudni napis:

Hic Mathias Kastelz Canonicus jacet,
qui etiam mortuus non tacet.
Loquitur hic in fornice et turri,
nec silent alibi muri.
Hic sciens Architecturam
fecit sibi hanc sepulturam,
et ut sit cum mundis

Petit a singulis unum Pater noster vel de profundis.
Clamat, o viator, nec tace,
saltem dic: requiescat in pace.

*) Stara cerkev je bila leta 1664 pogorela.

Dic, ut docet S. Sulpitius,
Deus sit ei propitius.

Obiit in Dno. ao. 1688. die XIX. Junii aetatis suae LXV.
Lux aeterna luceat ei, Domine,
cum sanctis tuis in aeternum.
Soli Deo honor et gloria.
Quaeris, cur voluerit sepeliri hic intus?
Ait, causa fuit meus frater Hyacinthus.

To nadgrobno, po vsi ploši nekako raztreseno, si je bil pobožni mož sam naredil dodavši vzrok, zakaj želi v naši cerkvi počivati: zato namreč, ker je bil njegov brat redovnik sv. Frančiška in kakor ga je ljubil v življenju, se tudi v smrti ni hotel ločiti od njega. — To sem zapisal v večni spomin za red mnogo zasluženemu možu.“

Toliko letnik. Omenimo še sklepno Kastelca kot slovenskega pisatelja, ki si je zasluge za narod posebno s tem pridobil, da je prvi, ki je kmetiške ljudi brati učil, in prvi iz te slovstvene dobe, ki je za svetne ljudi — za neduhovne pisal, kajti njegovi predniki so prav za prav le za pridigarje pisali. Njegovi spisi so tudi zato imenitni, ker je bil Notranjec, toraj iz kraja oddaljenega od Neslovencev, kjer se je toraj marsikaj čistega ohranilo, kar so bili drugod po Slovenskem sosedje popačili. Spisal je dve knjigi: 1. Bukvice sv. roženkranca (1678) in 2. Nebeški cilj (1684).*) Pisava je sploh dobra; pogreške bomo pregledali, če premislimo, da ni bilo razun Bohoričevih pomanjkljivih „Arcticae horulae“ nobene slovnične; pa tudi te menda Kastelec ni poznal, kajti naravnost pravi: „Idioma carniolicum grammatica carens.“

Od sv. Petra poleg Maribora. V 25. listu l. t. na strani 200 imaš, „ljuba Danica,“ dopis „iz Štajarskega. „Uboj.““ Glas se kakti malo oponašljiv. Pri tem pa vender, gosp. dopisnik hvalo daja Šenpeterčanom ker od umorjenega govori, da je bil: „tih, priden delavec, zvest mož itd.“ — Naj dostavimo še to, da morivca nista bila Šenpeterčana, ampak od drugod, — da spet koga ne žalimo, raji zatajimo kraj. Gosposka ju še zmiraj presojuje! — Tedaj ni sramota za Šenpeterčane, ako se kdo sem pritepe in tukaj razbija. Kakor takrat, tako tudi zdaj ni naš namen, ne sebe in svojih hvaliti, ne koga družega črniti, naj manj pa duhovne odgovorne delati za enake žalostne primerljeje med ljudstvom. V nauk, svaritev, spodbudo, počitovanje pravice Božje imajo služiti naznanila žalostnih in veselih dogodb med ljudmi. — 22. vel. serpana smo slovesno pervokrat odperli novo, dva nadstropa visoko šolo. Mil. g. knez in škof so nas sami počastili, ter blagoslovili novi hram o priložnosti šolske poskušnje. Opravili so ob enem na Gori pri Materi Božji, kamor smo jih v procesiji spremljali, zahvalno sv. mašo za srečno povernitev iz Rima. Prinesli so med drugim darili tudi svetinjc za otroke, ter so jih otrokom razdelili. Tudi za nedeljsko šolo so nam njih nekaj še poslali v svoji očetovski ljubeznjivosti do mladine. Veličaster stoji novi šolski hram v slavo svojega dobrotnika Jan. Kanbeja, ki je 8000 gold. izročil za šolo, kakor tudi v čast preč. gosp. kanoniku M. Glazerju, ki so v svoji nevtrudljivi skerbi ta hram tako hitro postavili! Veseli so otročki zasedli prostore v novih šolskih hišah, — bilo pa nam je vsem komaj pričakovano preseljevanje iz starega, bornega stanovanja v novo prostorno in veličastno poslopje! Mogočno so odmevali možnarji in daleko oznanovali posebni slovesni dan, ki nam bo vedno v lepem spominu! —

*) Nedvomno je od ravno tega Kastelca prestava sv. pisma Kastelcova, ki jo ima ljubljanska čitalnica v rokopisu, in ima marsikaj prav dobrega blaga tudi v jezikoslovnem oziru. Vred.

V Gorici 9. kim. 1867. Sošli smo se bili 3. 4. in 5. tekočega mesca kim. v zali semeniški kapeli v Gorici duhovniki, ki smo leta 1842 bogoslovske šole bili dokončali, da smo petindvajsetletnico slovesno obhajali. Bilo nas je zbranih ravno dvajset, namreč 17 iz goriške, dva iz poreške in eden iz videmske sosednje škofije. Izmed devet sošolcev v teržaški škofii ni bilo nobenega, kar je splošnje in v resnici serčno veselje naše nekaj kalilo. V torek, 3. kim. smo popoldne ob štirih vsi v talarjih in roketih v kapeli se v prvič sošli, večernice tistega dne in juternice za drugi dan odmolili. Potem stopi prof. Kociančič pred oltar, in latinsko ogovori zbrane svoje sošolce, razlagaje psalm 132, ki se začenja z besedami: *Ecce quam bonum, et quam jucundum, habitare fratres in unum.**) Po tem govoru smo odmolili pred izpostavljenim sv. Rešnjim Telesom litanije Matere Božje, in s sv. blagoslovom je bila dokončana pobožnost prvega dne. Stanovali smo vsi v semenišči in večerjali pri eni mizi.

Drugi dan smo opravljali sveto spoved, ob deveti uri zjutraj pa smo se zopet sošli v talarjih in roketih v kapeli, smo ure odmolili in nasledovala je slovesna peta maša. Pel je mašo vis. časti vredni g. Filip Tomšič, korar, fajmošter in dekan montonski iz poreške škofije; vsi asistenti so bili tudi jubilanti. Po odpetem evangeliu je stopil pred oltar gosp. Janez Kerst. Verzegnassi, kooperator v Flumiželu, in je kaj čvrsto in dobro govoril v italijanskem jeziku. Vsi pričujoči, duhovni in neduhovni, so verlega pridigarja hvalili. Po mašnikovem obhajilu so vsi pričujoči jubilanti pristopili k oltarju, in so bili obhajani od celebranta. Po maši smo peli „Te Deum.“ Med svetim darom je ne manj kot 21 pevcev pod vodstvom znanega vodja g. Fr. Pirca pelo mašo, ki ni bila v Gorici še nikoli peta, pa brez godbninih instrumentov, spremljano od samih orgelj in enega basa. Posebnega omenjenja vreden je offertorium té maše, navlašč za to slovesnost zloženi četverospjev našega Goričana, slavnega gospod Karola Majlinga: *Ecce quam bonum etc.* (Nahaja se tud konec Album-a kot doklada.)

Po peti maši smo šli vsi in corpore v semeniško dvorano, ter smo spoštovanje skazali in se poklonili Nj. prevzvišenosti, prečastitljivemu nadškofu in knezu gosp. Andreju Golmajer-u, ter je prof. Kociančič s kratkim latinskim ogovorom Nj. eksceleciji izročil lep, v rudeč žamet vezan Album. Prevzviš. nadškof so pri tej priložnosti blizo te le besede izustili: „*Jubilaeum Hebraeis erat solemnitas proprie politica; ecclesiae christianae est religiosa solemnitas, qua ecclesiae thesauri Christi fidelibus largius distribuuntur. Olim quolibet centeno, dein quolibet quinquageno anno, postea omni trigesimo tertio, et tandem quolibet 25. anno jubilaum instituitur. Ab aliquo tempore etiam sacerdotes jubilaum sacerdotii sui celebrare coeperunt, et quia 50. annum presbyteratus sui pauci tantum attingere solent, 25. annum jubileum faciunt; quod vos quoque imitati estis. Neque, ut observo, maximeque approbo, ideo huc venistis, ut comensationibus et potibus vos exhilaretis, sed potissimum, ut Deo gratias agatis pro multis vobis spatio 25 annorum concessis beneficiis, ut confessione conscientias vestras purgetis et ut pro defunctis confratribus vestris Deum exoretis. Unde ego ex intimo corde vobis congratulor!*“

K obedu, pri katerem so nas tudi Nj. prevzvišenost s svojo pričujočnostjo počastili, so bili povabljeni, ter so razun enega, ki ni mogel priti, prišli vsi naši nekdanji gg. profesorji in semeniški predstojniki, kolikor jih še živi,

in pa bogoslovci, ki so pri peti maši stregli. Vsih pri mizi je bilo šest in trideset. Vsem se je veselje na obrazu bralo, posebno pa, ko so se prevz. nadškof vzdignili in jubilentom tako-le napili (škoda, da nismo celega govora v spominu obdržali, kratek posnetek je pa ta-le): „*Primi christiani erant unanimis et concordis, scriptura testante: erat autem credentium cor unum et anima una. Quum Corinthi inter Christi fideles dissensiones ortae essent, dicebant enim aliqui: Ego sum Pauli, alii vero: Ego sum Apolli, alii autem: Ego sum Petri: ego sum Christi; Apostolus acriter eos reprehendebat, ostendens, omnes unum dicere debere, ut non sint inter eos schismata. Atque sic omni data occasione enatas dissensiones statim in sua mox origine suffocare conabantur. Si tanta cura adhibenda est pro conservanda unione et concordia inter simplices fideles, quantam oportet nos sacerdotes curam adhibere, ut conservetur concordia. Vos, ut hodierna festivitas demonstrat, unanimis et concordis estis, et pulchrum concordiae exemplum proponitis, utinam omnes illud imitentur! Ideo dico: Vivant concordis sacerdotes!*“ In glasen rirant! se je po celi obednici odmeval. Se vé, da se je napivalo še gg. profesorjem itd. — Zvečer ob petih smo zopet v kapeli, v talarji in roketu, breviri zmolili, potem je bilo izpostavljeno sv. Rešnje Telo, odmolile so se lavretanske litanije, in dal se je blagoslov.

V četrtek, 5. kim., smo najpred vsi sveto mašo brali za svoje ranjke sobrate, nekaj v semeniški kapeli, nekaj po drugih mestnih cerkvah. Ob 8½ smo se pa zopet v kapeli sošli, da smo odpeli *officium defunctorum*. Potem je vis. časti vredni g. Jak. Doljak, fajmošter in dekan tominski, slovesno černo mašo pel. Med mašo, po odpetem evangeliu, je stopil pred oltar gosp. Štefan Marinič, cerovski vikar, in je slovensko pridigo imel po tekstu: „*Risus dolore miscebitur, et extrema gaudii luctus occupat.*“ Prov. Naj kdo reče, kar hoče, meni in še katerim drugim jubilentom so od te pridige solze oči zalivale, ko nam je spominjal drage nam sošolce, ki so v teh pet in dvajset letih pred nami ta revni svet zapustili. Po maši smo koj opoldne se k mizi vsedli, ker več njih je hotlo še pred nočjo na svoj dom nazaj, in nekteri so bili od daleč prišli. Po kosilu, pri katerem je bilo, kakor si lahko mislite, vse živo in veselo, smo se dali še vsi skupaj fotografirati, in potem smo se razšli. Ni treba praviti, ko smo se za slovo objemali in poljubovali, da je še marsiktera solzica tekla, posebno pri poslovljevanji s tistimi dragimi, ki služijo v daljnih krajih, po drugih škofijah, ker nehoté se nam je vrnila misel: *quia faciem eorum non simus amplius visuri.*

Zato tedaj, ker se taka slovesnost, kolikor se vé, ni še nobenkrat v Gorici praznovala, pa tudi v povzdigo te slovesnosti smo spisali, kolikor nam je bilo mogoče, v dveh mescih, spominsko knjižico ali Album,*)

*) Ta spominica v 4 jezičih, ki nam je dobrotno poslana, je kaj lična in čvrsta knjiga s prav lepim papirjem in še lepšim obsegom, ki na drobno dopoveduje, kako se je petindvajsetletnica sprožila in versila, naštevajoč sprednike jubilentov leta 1842, sošolce iz 4 škofij in iz redov, pregled dosedaj umerlih, vsih dosedanje službe, in življenjepis umerlih. Od str. 41. do 51 je prav mično in koristno razlagan začetek evang. sv. Mateja (1. 1—6). S posebnim začudovanjem pa smo brali tri psalme, preizvereno posneme: Bern. Comelli, pro Congregatione, pro Sacrificio. Prav gniljiv je slovenski spis: „Vse se spreminja, — vse mine,“ podučin laški: „Vos estis sal terrae — lux mundi,“ priserčni pesmici: „A Marija Vergine“ in „Častite Marijo,“ nepričakovano celo hebrejska oda do Pija IX, in spomina vreden „Offertorium:“ „Ecce quam bonum,“ napév ter kamnotis na koncu. Kdor more, naj dobí v roko „Album,“ čital ga ne bo brez prida. Tudi je taka naprava posneme vredna in stvarine se dá najti zanjo veliko, n. pr. znamenite dogodbe in skušnje iz življenja jubilentov itd.

*) „Domovina“ piše, da je celi psalm razlagal po znani svoji učenosti in njegovo jedro pričujočim okolišnam primerjal ter zlasti bistro pojasnil pomen te redke slovesnosti. Vr.

v katerem so sestavki večidel sicer v latinskem jeziku, ker je občni jezik naše matere katoliške cerkve, pa tudi nekaj v slovenskem, nekaj v italijanskem jeziku, ker jubilanti obdelujejo Gospodov vinograd med Slovenci in med Lahi. In ravno zato so bili tudi govori ali pridige v teh treh jezikih, kakor smo zgorej povedali.

„V Terstu ni Slovenov.“ Neki ruski vohun, kakoršnih je sedanjio dobo menda vesoljni svet napolnjen, je bil undan v Terstu svoje spise zgubil, v katerih je neki ruski družbi pisal ter je v njih dokazoval, da v Terstu celo ni Slovenov ali Slovanov. Kje je to mogoče, ko se vender v toliko cerkvah po slovensko pridiga pred tolikimi poslušavci? Poslušajte, kaj emisar naznanuje: Obišite teržaške stotere kavane, preglejte razpoložene časnike. Našli boste liste skorej v vsih jezikih, razun v slovenskem ali slovanskem. Ljubljanske „Novice“ se nahajajo samo v dveh kavanah. Nobenih tukajšnjih bukvarjev ne naznanuje slovenskih bukev na svoje stroške. To in še veliko družega so dokazi: da ni Slovenov v Terstu!! Imamo sicer slovensko čitalno družbo, „Čitalnico,“ pa daje kaj malo znamenj svojega življenja. V Terstu ni slovenskih domorodcev. Daje se res na svitlo „Primorec,“ čez mero prostodušen in serčen list, toda milovanja vredno je, da „Primorec“ le samo po dvakrat na mesec na solnce pride, in ni je kar sledi njegove v nobenem očitnem kraju, in tukaj se ga nekaj boji, nekaj pa ga pisano gledajo. — Take reči je zvedil gospod J. „Spianoff,“ vohun, od nekega Teržačana in jih je naznanil ruskemu komiteju v Petrograd. — Kdor tega ne more verjeti, ali pa kdor želi še kaj več ali manj enacega zvediti, naj bere brošuro: „Gli Slavi e lo slavismo in Trieste. Per G. E. Martelanz. Trieste 1867,“ — sej nima več kot 16 strani. — Ali bi ne bilo dobro in tolažilno, ko bi še kje drugej kak emisar svoje rokopise zgubil?

V Rimu, 24. sept. 1867. — J. Š. — Dne 20. t. m. je bila konzistorija, v kateri so sv. Oče postavili kardinala Kamila di Pietro za škofa suburbikarskega v Albani, kardinala Jožefa Marija Milezi-ja pa, ki je svoj dosedanji naslov „pri sv. Bernhardu alle Ferme“ popustil, za kardinala pod naslovom „pri sv. Lorencu in Lucina.“ Na mesto umerlega junaškega kardinala kneza Altieri so oklicali za kamerlenga sv. r. cerkve kardinala Filipa de Angelis, dosedanjega nadškofa v Fermi. — Kadar papež umerje, je kardinal kamerlengo prva in poglavitna oseba v Rimu. Švicarska straža, skoro celi papežev dvor se v njegovo palačo preseli, on vlada papeževe dežele s pomočjo treh družih kardinalov, ki se vsaki dan verstijo itd. — Pri tej priložnosti so sv. Oče tudi naznanili več škofov, in med njimi prečastitega g. Matija Eberharda za škofa v Trier-ju.

Govorili so dalje o določbi laške vlade zastran prodaje cerkvenega imetja in so slovesno naznanili neveljavno to določbo samo, kakor tudi vse njene nasledke; poterdili so pa tudi vnovič vse tiste cerkvene kazni, katerim po cerkvenih postavah zapadejo prodajavci in kupčevavci cerkvenega imetja.

Pri Amyot-u v Parizu je beli dom zagledala brošura z naslovom. „Rimski dvor in cesar Maksimilijan,“ ki se trudi ljudi pregovoriti, da več del težke odgovornosti za nesrečni izid mehikanskega cesarstva pripada Piju IX. — Papež so v skrivni konzistoriji to terditvo brošurino obsodili za golo laž, in sklicujejo se na več važnih dokumentov, posebno pa na lastno ročnopismo, katerega jim je še le 18. junija cesar Maksimilijan iz ječe pisal, ki je že samo zadosti, da overže obrekovavne terditve omenjene brošure. —

Ravno 20. t. m. se je še nekaj posebnega tukaj v Rimu prigodilo. Vsi najemni vozniki ali fiakerji, katerih je tukaj 1200, so bili doma ostali, in niso bili pri-

šli na svoje mesta, ker niso hotli več voziti, kajti vlada je napravila novo tarifo, ki je florentinski in pariški čisto enaka, in ki bi bila imela ta dan veljati začetni. — Čez sto voznikov je bilo ročno zjutraj pozapertih; tisti, ki niso papeževi vladi podložni, tedaj ptuji, so bili iz dežele pognani, drugi pa v denarjih kaznjeni. — Drugi dan so bili že vsi zopet na svojih prostorih. Pa tudi pekovski pomočniki so hotli svoje delo na enkrat pustiti, ako se jim plača ne povikša, — kar se je že tudi po drugih poglavitnih mestih prigodilo. — Ali tudi tukaj je vlada premagala, ker je enako vse tiste, ki so bili sumljivi in ptuji, iz dežele spravila. To so bili menda tisti garibaldini, o katerih je „gazzetta d' Italia“ pravila, da so po mestu in v njegovi okolici že razdeljeni, in da le Garibaldija še čakajo. — Pretečeno noč so jih zopet veliko v mesto pripeljali in pozaperli, in kakor se govori, so se bili tudi na meji papeževi vojaki in nekoliko garibaldinov spopadli, vojaki so zmagali in 21 garibaldinov vjeli. —

Iz Drinopolja (Adrijanopelna) nam piše gosp. B. Fr. Cirar, naš rojak, nekatere reči, ki zadevajo ondotne okolišine, zlasti katoliškega misijona. Celo leto, pravi, imam zidarje v novi hiši, katero smo kupili letošnjo spomlad. P. Toma in Br. Bartolomej sta šla mesca majnika v Rim, in se še nista povernila. P. gvardijan so pri delavcih v novi hiši v mestu, jaz s P. Cimmom sva še v starem stanovanju na kraju mesta. V mesto v novo hišo je pol ure deleč, kamor moram iti vsak dan dvakrat, včas pa tudi v šolo. Naznanjeno nam je iz Rima, da se P. Toma v Avstrijo podajo, morebiti tudi v Ljubljano; prosim ne pustite praznih iz Ljubljane. (Čast g. misijonar so bili pred nekaj tedni tukaj in „Danica“ je bila takrat Slovence povabila, da bi ne pozabili bulgarskega misijona, kateri nas naj bližej tiče, ker zadeva naše ločene brate. Vr.) — Naznanjeno mi je bilo iz Ljubljane, da se pri vas govori, da turci kristjane preganjajo; to ni res. Mi sami smo že tri leta v turški hiši in še kapelico imamo v nji in na verhu strehe zvonec obešen, da k maši klenkamo; turci so nam prijazni, ampak gerci šismatici... Sultan v Turčiji blezo posnema, kar je na večeru vidil. Pripoveduje namreč g. dopisnik, da o svojem povračevanju od večernih dežel je bil sultan tri večere v Drinopolju; mesto je bilo razsvitlovano, in paša je bil vse tri večere nekako besedo napravil, na katero so bili povabljeni tudi misijonski in so bili kaj priljudno sprejeti. Kaj novega je bilo, da so se turci z ženami pripeljali, kar se še nikoli poprej ni bilo zgodilo. Okoli pet sto dečkom je bil paša belo obleko napravil, da so delali parado na veselici. Keršanska glasba je igrala prav izverstno. Različne skazovanja z ognjem so se razodevale, kakoršnih pri nas ni viditi. Turci so bili kaj prijazni in postrežljivi, posebno katoličanom. —

Lani je bila pri nas huda živinska kuga, pravi dalje gosp. dopisnik, tako da skorej niso imeli s čim zemlje orati; tudi letos se že spet kaže blizo našega mesta. V neki vasi je v kratkem 60 goved pocepalo.

Iz Hartuma. Radi potožujemo, da je sad zamurskega misijona le premajhen; pomisliti bi mogli pa tudi, da so pri zamurcih pritežnosti in nasprotja večji, ki se morajo premagati, in da je torej v nekem pomenu taka duša še več vredna, ki se s hušim vojskovanjem pridobi. Da vedó pa tudi zamurci ceniti dobroto sv. vere, so pokazali črni verniki v Hartumu. Peter Herallak, eden starejših spreobrnjenecv v Hartumu je pred nekimi tedni ondotnemu misijonarju č. o. Fabijanu Pfeiferju naznanil, da ne more Boga zadosti zahvaliti za milost, ker je postal katoliški kristjan, pa tudi vsim tistim da je dolžan serčno hvaležnost, ki so z besedo ali z djanjem pripomogli k njegovemu spreobrnjenju.

In ker je več teh dobrotnikov v Evropi, torej je prosil, da naj o. Fabijan vsakemu posebej piše ter naj vsakemu pošlje njegovo naj večjo zahvalo in pozdrav: salam ketir. Zraven tega pa so njega, ko naj staršega katoliških zamurcev v Hartumu, tudi drugi nagovorili, naj o. vikšega prosi, naj poskerbi, da sploh vsim evropskim dobrotnikom katol. misijona v Hartumu v njih imenu naj priserčniši zahvalo naznani za prejete tolike in tolikošne dobrote. V pisanji 25. mal. serp. prosi o. superior odbor Marijne družbe na Dunaju, da naj to zahvalo razglasi, ker bo gotovo vse dobrotnike veselilo, da so jim zamurci hvaležni za njih dobrote.

Kaj je kej novega po domačem in tujem svetu?

(Djanje deržavnega zbora. Mir, zveze, šum na jugu, evrop. kongres. Časniški prepir in katoliška politika.)

„Politik“ in „Tiroler Stimmen“ terdo rešeta djanje in nehanje deržavnega zbora v teh oblačnih časih. Avstrii žugajo odzunaj sovražniki; znotraj in zunaj se govorí o razpadu; cela versta deržavnih prašanj, ki v njen mezeg segajo, čaka na rešenje; deržavni dolgovi kupé kviško kakor snežniki; pravičnim vošilom in tirjatvam posameznih kronovin je dolžnost uho nastaviti ukljub svojeglavnemu birokratizmu in nemškemu „liberalizmu“. Kaj delajo poslanci v tacih nevarnostih? „Mirabeau-ove lovorike poslanskim matadorom ne dajo spati.“ „Allgemeine Rechte der Staatsbürger“, „Grundrechte“ itd. . . take reči so modérni Mirabóvi spravili na dan po besednjakih Rotteka in Welckerja ter niso imeli silnišega opravila, kakor nad konkordatom se stresati in šetiniti, in s psovavnimi frazami pometati z vsimi, kateri niso „deutschliberalnih misel.“ K takemu djanju pa jim posebno serčnost dajejo judovski časniki, na pr. Wien. Tgbl., ki kriči: „Ali konkordat, ali pa deržavni zbor!“ namreč: mora pasti! Stimmen a. Tir. k tej dilemi pristavljajo: „Ako naša v novo zbrana zbornica, ne da bi z vso močjo urno pomagala, kjer je pomoči potreba, le dragi čas, ki ji je odmerjen, zapravlja s cénimi marnji zoper konkordat, ki res ustavlja razuzdanost, nikakor pa ne svobode deržavljanov; ako zbornica kakor v 26 sejah pred temi počitnicami ne misli na to seči, da bi si podvizala Avstrijo rešiti, temveč s svojimi napadi na vest milijonov zvestih podložnikov le k temu pripomore, da je zmešnjava in revšina v deržavi le še večí in občutljiviši: potem razodene, da svoje naloge ne umé, potem naj pade, bo padla, — in konkordat — on bo obstal.“

Od vsih strani spet piha sapica: mir, mir! „Politik“ meni, da zato, ker vlade zastran svojih zaveznikov še niso na terdem. Zraven tega se pa vse z neko prečudno silo na boj pripravljajo; Francija utegne na spomlad imeti 1,100.000 vojníkov na nogah. Posebno osupljivo pa je, da neprevidoma se razgrinja glas za zvezo med Rusijo in Turčijo, kteremu se sicer tudi oporeka. Carove besede, da je zaneslivši imeti prijetla močnega sosedu, kakor daljnega negotovega zaveznika, so ne mara sultanu v serce segle. Če bi bila taka zveza katoličanom v Turčiji v prid, je prašanje: — pač pa nezedinjencem. Opomnimo pa naj o tej priliki to-le: Kakor Avstrii očitajo, da je z neprijazno politiko do Slovenov zapravila sočutje na jugu, tako zadeguje Rusija s svojo sovražljivostjo do katoličanstva svoje simpatije pri katoličanih, in naj si bo svésta, da katoličanstvo na Jutrovem ima veliko moč, če je tudi v manjšem številu memo nezedinjenstva. Katoliška reč ima povsod neko nepremagljivo krepost sama v sebi, ker zidana je s svojo cerkvijo na skalo.

Govorí se menda zopet o velikem evropskem kongresu, na kterem naj bi se poravnali zmedeni štrkeljni. Ako bi na takem kongresu vladala vera in pravica do vsih narodov, je mogoče, da bi se res kaj doseglo, ter se odvernilo strašno prelivanje kervi, ki nam žuga, ako se zdražene moči spopadejo.

Vélíki shod katoličanov

v Inomostu od 9. do 12. kimovca.

Osmega kimovca zvečer ob ravno tisti uri, in pravijo da tudi ob ravno tisti minuti sta se pričela dva vélika zbora v dveh razločnih mestih; na enem je zagermelo iz ust predsednikovih: „Pogin papežu!“ in iz tisočerih in tisočerih ust odmiyavek: „Živi Garibaldi!“ na drugem pa se je oglasil iz ust predsednikovih naj lepši pozdrav: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ in „Amen — na vekomaj!“ s stotin in stotin jezikov. Ti pa povej ljubi bravec, o kterem zboru naj ti pišem? — Poznam tvoje serce in tvojo slast, da shod v Genevi te v serce žali in da le o unem v Inomostu želiš kaj slišati; torej na delo! Iz obširnih tvarin bom povedal le bolj ob kratkem in kar ima več mika ali pa koristi za nas.

Mali Šmaren, to je 8. kimovca zvečer, je bilo pozdravljanje katoliških mož, ki so bili prišli na 18. shod katoliških družb. To pozdravljenje se je kaj dobro podalo v deželni hiši, kjer so se verli tirolski očetje že tolikrat moško poganjali za vero in šege svoje dežele. Pričujoči so bili že škofje iz Briksna, Linca in št. Hipolita, ki so spredej sedeli. Vsa dvorana je bila terdo napolnjena. „Presse“ pa je neki imela že precej v začetku lažnjivo naznanilo, da ni nobenega škofa in da je malo gostov.

Nekoliko po sedmih stopi deželni glavar, znani mož Hasselwanter na oder in pozdravi zbor: Hvaljen bodi Jezus Kristus! Potem pričujočim naznani, kako se je dogodilo, da so zdaj tukaj zbrani. Zbor v Trieru od 10—14. 1865 je bil sklenil, da 18. shod naj se obhaja v Inomostu. Ta novica je bila z blagim veseljem in velikim navduševanjem napolnila Tirolsko in njegovo glavno mesto Inomost. Tolikrat zavoljo katoliške vere opsovano tirolsko ljudstvo je bilo s tem v veri močno poterjeno. Inomost si je zasluge pridobil za vero in svobodo, torej se spodobi tukaj shod katoliški, in dežela vsa je tega vesela. Shod leta 1866 je bil zavoljo vojske odvernjen; po zadobljenem miru je vlada rada shod dovolila: torej pozdravlja goste v imenu tirolske dežele na postavni podlagi.

Spregovoril je visoki govornik še nektare besede, kako koristen je ta zbor. Časi so rezni in polni djanja, delajo naj tudi katoličani za svojo reč. Ta slavni shod katoliških mož iz mnogoterih dežel kaže, da meje katoliške cerkve sežejo delj kot deržavine meje; da narodnosti ni v katoliški cerkvi; da cerkev se pač more zatirati, ne pa zatreti. Sklenil je med živo pohvalo z vošilom, da naj bo ta shod v prid katoliške cerkve in v veselje sv. Očeta Pija IX.

Enak katolišk poštenjak je mestni župan dr. Rapp, kteri je nato v imenu vsih mestnjanov goste pozdravil s keršanskim pozdravom: Hvaljen bodi Jezus Kristus! Rekel je, da mesto ne more s toliko zunanjo svetičnostjo svojega veselja naznanovati, kakor bi rado, da pa goste s toliko gorkejšim sercem sprejema; želi, da bi shod dobre sklepe storil zoper sedanje hude viharje in nevarnosti.

Močno navdušil je bil zbor podpredsednik tirolske katoliške družbe, profesor Moriggl. „Bog vas pozdravi, ljubi bratje!“ je zaklical pričujočim s strelskim pozdravom, in je zdajci jel praviti, zakaj smo bratje. Bratje smo, ker smo vsi katoličanje, ker imamo vsi enega Očeta v nebesih, eno mater — katoliško cerkev — na zemlji,

eno podobo, en trip kervi v sercu: ljubezen. Nas veže ravno tisti namen katoliških družb: kako naj bi se zapovedi Gospodove v vsih stanovih spolnovala. Preslavna je naloga katoliških družb; čutimo, da imamo slabe moči, zato pa vendar nikakor nečemo omahovati. Za tem nategova besede nekterih škofov, kateri v svojih dopisih hvalijo shod tako navdušenih množ, ki se bojujejo za imenitne načela sv. cerkve; taki shod velik sad rodi, z njim je blagoslov sv. Očeta, škofje se z veseljem nanj ozirajo, in blagodar Božji se mu ne bo pogrešal. Oserčite se tedaj! Zoper moč katoliške cerkve ne premore nič zemeljskega, nič peklenškega. Naši sovražniki nam dopustijo moliti in še marsikaj drugega: poživljati občinstvo s katoliškim duhom v deržini, šoli, pri časnistvu, pri delavstvu — tega nam ne dopustijo. Mi si moramo prizadevati, da ta namen dosežemo, da svojo nalogo spolnimo: „Šola mora biti kristjanska, deržina katoličanska. Delo, šola in tiskarstvo se mora kerstiti.“ Te besede so močno prešle in povzdignile poslušavce, z veliko pohvalo je končal nekako z besedami: Sv. Oče nas opominjajo, da moramo edini biti, edini — v veri, edini v upu, edini v ljubezni. To nas dela brate: Bog vas pozdravi, ljubi bratje! — (Dalje nasl.)

Kratke naznanila. Zdaj so slaboverci celo po provincijskih mestih jeli s prošnjami do deržavnega zbora zoper konkordat rojiti. In kakošne so te mesta? Celovec, Berno z g. Giskrom, in morebiti še kako ponemčeno mesto za njima pride. Ponemčevanost ima nekako čudno osodo; ni čudo, da je ranjki Slomšek temu počenjanju tako nasprotoval. — Neki ameriški protestant in republikanec pravi, da je bil malokrat tako pretresen kakor na velikem katoliškem zboru v Mehelnu, in želel bi na taki zbor peljati vse tiste zopernike katoličanstva, kateri papeštvu konec napovedujejo ter bi vidili, da papeštvo ima veliko moč življenja v sebi... Eno serce bije v mladenčih kakor v starčkih. — Vojaški list „Kamerad“ očita dunajskim listom, da z izmišljajami zoper vojaštvo avstrijsko vojno v slabo ime spravljajo. Ali ni to nekaka „pruska pesmica“, ktero pojó tisti časniki, ki morebiti veliko pišejo ravno zoper rusko himno? — Sv. Oče so undan v skrivnem zboru slovesno preklicali in zaverгли ves italijanski cerkveni rop in poterđili cerkvene kazni, ki jim zapadejo cerkveni tolovaji. Namestnik Kristusov ne govori zastoj o kaznih; ako se torej sliši, da previdnost in pravica Božja tu ali tam udari, naj se tudi „liberalci“ nikar ne čudijo: zakaj krasti in ropati je greh. — O sklepu šolskega leta v Zari je začasni učeni vodja g. Pagani v prezalem govoru o stari in novi literaturi skazal, kako keršanska literatura v lepoti deleč prekosi vse druge; spričal je potem, kako tehtno in potrebno je to, da se slovstvo z vero sklepa. S čeverstim govorom je poslušavce globoko ginil in pretresel, potem pa se je k mladini obrnil in jo je serčno opominjal, da naj se za to zvezo slovstva z vero prizadeva, ker le po ti poti bode dosegla doveršeno odrejo... Ta mož ve svojo nalogo in taci potrebujemo dandanašnji. Zlasti naj bi pomnili Sloveni s svojim mladim slovstvom, da to lepo početje bode brez podlage, ako ne bo zedinovano z vero; kar je pa brez podlage, je brez vspeha. — „Politiki“ so nasledki italske revolucije, nekaj čudež; — ta čudež pa je le edini Napoleon III, brez kterega bi bila Italija to, kar je bila pred dvajset leti. Čudno je glorificiranje te revolucije, ki obsega toliko ropov. Tudi zdaj še ne moremo umeti, koliko bi bila rimska Italija bolj italijanska, ko bi jo pograbil rudečesrajcar, kakor pa je zdaj? Rim Kristusovemu namestniku ukrasti, to je „Politiki“ le nekaj „škrupel.“

Da bo Italija zato, ako Rim dobi z dopušenjem Napoleonovim, ostala nobenostranska o kaki vojski med Francijo in Prusijo, je težko verjeti. Garibaldovci še zijajo in bi radi še veliko drugega pojužinali, kar pa jim v zvezi z Napoleonom in Avstrijo ne kaže, ampak prej s Prusijo. Napoleonu pa utegne Italijan njegovo pomoč pri ropu papeževih in družih deržav še slabo plačevati, ako rudečkarji moč dobé. — V kamniškem vikarjatu na Českem so skorej vsi učitelji podali prošnjo zoper ločenje šole od cerkve. Med drugimi vzroki iz skušnje omenjajo, kako revni in zapušeni bi marsikteri izmed njih bili pri svojih slabih prihodkih, ako bi jih duhovni ne jemali v brambo. Lahko bi tudi pridjali, kako malo bi ljudstvo za nje maralo, ako bi učitelji z njih duhovstvom ne bili v tisti razmeri, ktera je naravna. Vredništvo „Volksfreundovo“ pravi, da ima veliko oporekov iz vsega cesarstva zoper dunajski učeniški zbor, v kterem je bila taka preobilnost judov in protestantov, da jim konservativni in cerkveni niso mogli kaj. — „Zukunft“ pravi, da le takrat ima katoliška cerkev mir pred časnikarskimi zaničevavci svinjskega mesa, kedar je s psovanjem slovanstva že ves prostor napolnjen. — Iz Florencije naznanujejo 24. kim., da so Garibalda v Asinalungi vjeli in v Alessandrijo odpeljali, ker ni hotel odjenjati od svojega navala proti rimski meji, in tudi garibaldini so v njih domačije odpeljani, kateri se niso hotli radovoljno razkropiti. Iz Pariza pa se naznanja, da je vojna barka odjadrala v Civita-vechio. Ravno kar tedaj je stari grešnik papežu prekucenje napovedal, že je sam jetnik sardinske vlade, in pa ravno takrat je svobodo zapasel, ko je hotel stopiti na papeževo zemljo. — Okrog Dunaja išejo lažnjivi preroki podpisov za prošnjo do deržavnega zbora zoper konkordat... Naj le rogovilijo, sej katoličanje lepo pohlevno roke križem derže.

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. G. Jož. Germeku je podeljena fara Sora, in Studeno je razpis. 24. u. m.; g. Šim. Lovšinu pa Fara pri Kostelu, in g. Jan. Teranu, duh. pom. v Begnjah, lokalija Zlato polje. G. Jan. Flis, duh. pom. v Mokronogu, pride za kateheta uršulinske glavne šole v Ljubljano, ker g. Henr. Smrekar bo začasno rešen službe zavoljo nadaljnega bogoslovskega uka. Umerl je v Loki 25. u. m. Luka Mrovlje, fajmošter v pokoju in zlatomašnik. R. I. P.!

V goriški nadškofii. Namesto g. Ant. Cernica, ki je postal fajm. v Ajeli, pride za kaplana mesine fare sv. Ignacija v Gorici g. Mart. Milost, in namesto tega gre gosp. Jožef Škočir za kapl. v Solkan. Šentviška fara je spraznjena po odhodu g. Ant. Kavčiča na novo vstanovljeno faro Šmarijo; g. Jan. Visintini je iz Fleane prestavljen za vikarija v Sovodnje.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Urša Bartelj 1 gl.; prosi blagoslova za srečno zadnjo uro in mil. sodbo. — G. fajmošter Fr. L. 10 gl. a. v. Mica Pogačar 3 dvajset.; Bogu k časti in k svojemu in vsih svojih zveličanju. — Marija Pretnar 1 tol. za 2 gl. st. d.; prosi blagoslova za srečno zadnjo uro. — Žena želi blagoslova za srečno zadnjo uro in za duše v vica: 70 kr. Devica 10 kr., ki prosi blagoslova sv. Duha, nekemu, ki stan voli. — V dober nameu 6 dvajsetic, 1 stara petica in 9 taci po 25. kr., vse v srebru.

Za pogorelce v veliki Bukovici na Notranjskem: „Bog nas vari časnega in večnega ognja!“ 1 gl. — Za pog. v Kostanjevici ravno tisti 1 gid.

Za bratovščino sv. Detinstva. 2 osebi: 2 dvajsetici, 2 desetici, ¼ križavca, in 4 šestice po 10 kr. a. v. (Oddali v kn. škof. pisarnico. Vr.)

Za katol. misijon v Bulgarii. M. J. 25 kr. sr. — Pastor in montanis 1 gold. — G. d. M. K., da bi Bog sad naših vaj blagoslovil, 5 gold. — G. J. J. iz Bohina 1 tol. za gold. st. d. v zahvalo za duhovne vaje. —